Ivan Anušić

POTPREDSJEDNIK VLADE I MINISTAR OBRANE GOVORI O PLANOVIMA U SVOM RESORU I IZBORNOJ GODINI

Hrvatska sigurno neće slati vojnike u Ukrajinu, a vojni rok nije tema na kojoj se dobivaju izbori niti skupljaju poeni

Stalno smo od oporbe slušali zahtjeve za raspisivanjem izbora. Pa evo im ih, HDZ je spreman

Razgovarala Iva Boban Valečić

Potpredsjednik Vlade i ministar obrane Ivan Anušić za Obzor govori o izbornim planovima svoje stranke i odnosu sa sadašnjim i potencijalnim partnerima HDZ-a. Ministar otkriva i planove za daljnju modernizaciju vojske i povećanje proračunskih izdvajanja prema ciljanih 2 posto BDP-a.

HDZ je konačno otvorio karte, odlučeno je da se Sabor raspušta do 22. ožujka. Zašto su onda vaši zastupnici ni tjedan dana prije odbili takav prijedlog oporbe?

Nije oporba ta koja će diktirati tempo i odlučivati kada se ide na izbore. Čitavo vrijeme govorimo da će izbori biti u ustavnom i zakonskom roku i ova se odluka uklapa u taj okvir. Forsiranje glasanja o raspuštanju Sabora samo je još jedna izgubljena utakmica oporbe. Stalno slušamo njihove zahtjeve da se ide na izbore, imali su čak i prosvjedni skup s takvom porukom. Evo im izbori! HDZ je za njih spreman, imamo nositelje lista, možemo praktički pokazati i cijele liste, a oni tek odlučuju kako će na izbore, u kakvim koalicijama, u kojim odnosima na izbornim listama. Sve što smo slušali od oporbe demantirano je u ovih nekoliko poteza. Požurivanjem izbora oporbene su stranke same sebi napravile medvjeđu uslugu.

S kim će HDZ na izbore? Govori se o nastavku suradnje s aktualnim partnerima, jeste li dogovorili gdje ćete zajedno na listama?

Mi smo prvenstveno donijeli odluku o našim nositeljima, donijeli smjernice koje se tiču isključivo HDZ-a. A kada govorimo o koalicijama, i dalje računamo na partnere s kojima smo do sada dobro surađivali, koji su se pokazali korektnima i pouzdanima, s kojima se može planirati budućnost i sastavljanje buduće vlade.

Znači smatrate da bi najbolje bilo nastaviti u istom sastavu?

Da.

U posljednje vrijeme primjećuje se retoričko približavanje HDZ-a desnici. Kako vam se to uklapa u koaliciju sa SDSS-om?

Ne mislim da je naša retorika sada posebno drukčija nego inače. HDZ je stranka desnog centra i retorika nam je prilagođena upravo toj poziciji i svjetonazoru koji HDZ baštini od samog početka. Tu nema nikakvih radikalnih stavova. Svoj svjetonazor pritom ne definiramo samo retorikom, nego i funkcioniranjem i donošenjem konkretnih odluka. A kako se to reflektira na koaliciju s manjinama, pa kao i do sad. Jasno je definiran stav i manjina i HDZ-a tko na kakav način u koaliciji funkcionira i koji su nam zajednički interesi i tu nema potrebe išta mijenjati.

Kao potencijalni poslijeizborni partner HDZ-a, zatrebaju li vam dodatne ruke u Saboru, spominje se Domovinski pokret. No, oni unaprijed govore kako im je nezamisliva koalicija sa SDSS-om. Što bi HDZ da se nađe u takvoj situaciji?

To je pitanje za DP, to nije naša briga. Mi smo sigurni u jedno, a to je da ćemo na ovim izborima ostvariti rezultat kakav očekujemo, da ćemo dobiti podršku birača da ponovno možemo složiti većinu koja neće biti problematična u smislu postavljanja uvjeta i ucjena, uz kakve teško može funkcionirati ijedna Vlada. Kao što sam već rekao, želimo i hoćemo nastaviti s dosadašnjim partnerima i s njima slagati i buduću Vladu.

U nekim organizacijama HDZ-a bilo je dosta unutarnjih nemira, koji su vas koštali dijela članstva i aktivističkog potencijala. Jedna od takvih sredina je i Vukovarsko-srijemska županija. Može li tamošnji HDZ izniјeti ove izbore?

Da je bilo problema, bilo ih je i to ne treba sakrivati. Ali ono što je ključno, prije nešto manje od mjesec dana stranku je kao v.d. preuzeo gradonačelnik Vinkovaca Ivan Bosančić i ja, kao potpredsjednik stranke koji dolazi s istoka Hrvatske, imam uvid u to kako se stvari mijenjaju na terenu. Mogu reći, i to već nakon nekoliko sastanaka i drugih organizacijskih aktivnosti koje pratimo, da je HDZ Vukovarsko-srijemske županije u potpunosti spreman za izbore i za izbornu pobjedu. Mislim da će gradonačelnik Vinkovaca bez ikakvih problema sve posložiti točno onako kako treba. HDZ je u 5. izbornoj jedinici, u kojoj je i Vukovarsko-srijemska županija, uvijek imao odličan rezultat i tako će biti i ovoga puta. Naravno da organizacijski uvijek treba biti prisutan i aktivan, da treba raditi s ljudima, s ograncima na terenu, a to upravo u ovom trenutku gospodin Bosančić i čini.

Ipak, do parlamentarnih izbora je malo vremena. Jesu li se stvari u tamošnjem HDZ-u mogle i prije posložiti?

Nakon tragedije koja se, na žalost, dogodila bilo je potrebno neko vrijeme da se pripremi čitav proces, da se obave potrebni razgovori. Radilo se o situaciji koja se nije mogla predvidjeti, u takvim okolnostima mislim da smo našli najbolje rješenje.

Na nacionalnoj razini važnu ulogu u HDZ-ovu izbornom stožeru igra ministrica kulture Nina Obuljen Koržinek. Oko njezina resora u posljednje je vrijeme dosta kontroverzi, EPPO istražuje aferu Geodezija. Ne bojite se da bi vas isticanje ministrice u kampanji moglo koštati izbornog rezultata?

Ministrica ima povjerenje premijera, to je jasno jer u suprotnom ne bi bila ministrica. Dobila je povjerenje i za vođenje aktivnosti oko izbornog programa i ne vidim tu ništa sporno. Uostalom, ne postoji nikakav formalni postupak protiv ministrice, a sigurno se nikome neće suditi kroz medije, i ne vidim, zapravo, da je uopće potrebno objašnjavati kako ona ima povjerenje i zašto je dobila ulogu na izradi izbornog programa HDZ-a. Sigurno je i to da je ona dala velik doprinos u procesu obnove, osobito Zagreba.

Kako to da među nositeljima HDZ-ovih lista nema žena?

To što ih nema među nositeljima ne znači da ne vodimo računa o zastupljenosti žena na listama za parlament. Na svakoj listi postoji još 13 mjesta i zasigurno će se voditi računa da žene dobiju ulazne pozicije za Sabor, kao što je i do sada bio slučaj.

Je li HDZ spreman za euroizbore?

Naravno.

Jeste li utvrdili listu kandidata?

Nismo još. Lista će se slagati paralelno s pripremama za parlamentarne izbore i imat ćemo je na vrijeme.

Vaš kratki ministarski mandat obilježavaju i odnosi sa Zoranom Milanovićem, koji su očito mnogo bolji nego što ih je imao vaš prethodnik. Otkud sada nesporazumi oko kadroviranja u SOA-i? Je li vam predsjednik izrijekom potvrdio da će podržati Markića za još jedan mandat?

Moj odnos s predsjednikom država je reguliran je Ustavom i zakonom, ni manje ni više od toga. S predsjednikom funkcioniram unutar tog ustavno-zakonskog okvira, i tako će biti i ubuduće, što se mene tiče. A kada govorimo o razgovoru koji spominjete, već sam rekao da naše razgovore ne namjeravam prepričavati. Ključno je da ja znam što sam dogovorio, i to sam prenio i premijeru. Za sve daljnje razgovore oko imenovanja ravnatelja SOA-e i svih drugih pitanja nacionalne sigurnosti zadužen je kao predstavnik Vlade, uz predsjednika i premijera, potpredsjednik Vlade i ministar Tomo Medved.

Dobro, je li vam Milanović potvrdio da će podržati Markića?

U razgovoru između nas dvojice dogovorili smo i usuglasili da je general-pukovnik Kundid prijedlog predsjednika države za načelnika Glavnog stožera koji ćemo mi kao Vladin prijedlog poslati u proceduru, a da je Daniel Markić prijedlog premijera koji će podržati predsjednik Milanović.

Otkud sad dodatni uvjeti? Milanović spominje izmjene Zakona o nacionalnoj sigurnosti?

Naravno da su zakonske izmjene sada nemoguće jer se Sabor raspušta do 22. ožujka. No ponavljam, za sve teme koje se tiču nacionalne sigurnosti kao predstavnik Vlade nadležan je ministar Medved, koji to vodi već niz godina.

HDZ Milanoviću spočitava pristranost, zovete ga glasnogovornikom oporbe. Mislite li da bi vas on mogao opstruirati na ovim izborima?

Kad promatramo Milanovićeve izjave, potpuno je jasno da njegova retorika nije neutralna, što bi on kao predsjednik države morao biti. I jasno je da svojom retorikom pomaže oporbi. On bi kao predsjednik RH, po ustavnoj i zakonskoj obvezi, trebao biti lišen simpatija prema bilo kojoj političkoj opciji. Bez obzira na to što je prije bio predsjednik SDP-a i što je za predsjednika Republike izabran kao njihov kandidat.

Jeste li s Milanovićem razgovarali o ponovnom uvođenju vojnog roka? Očekujete li tu njegovu podršku?

Vlada je odlučila da se pripremi prijedlog ponovnog uvođenja temeljnog vojnog osposobljavanja, ja sam taj zadatak proslijedio Oružanim snagama, bivšem načelniku Robertu Hranju. On je sa svojim timom pripremio prijedlog koji je praktički 90 posto spreman za predstavljanje Vladi i javnosti. Sada je dužnost načelnika preuzeo general-pukovnik Kundid, koji će dovršiti taj projekt i vrlo brzo ćemo imati gotov prijedlog. O svim aktivnostima oko ovog projekta obaviješten je i predsjednik.

Ipak, on iz nekog razloga naglašava da vojnog roka nema bez njegove privole. Hoće li tu biti problema?

Pitanje ponovne aktivacije 2008. godine zamrznutog obveznog vojnog roka političko je pitanje i zahtijeva konsenzus. To nije tema na kojoj se dobivaju izbori niti je to tema zbog koje bi netko trebao dobivati političke bodove. Činjenica je da sve zemlje Europe razmišljaju ili idu ka vraćanju vojnog roka, kao i da smjernice NATO-a govore da treba pripremiti ljude na eventualne ugroze zbog narušene sigurnosne arhitekture.

Ono što se smatralo nezamislivim, da bi na području Europe u današnje vrijeme bjesnio rat – demantirano je okrutnom i svirepom ruskom agresijom na Ukrajinu koja je započela prije dvije godine. Ratna žarišta imamo i na Bliskom istoku, odnosno sukob Hamasa i Izraela, naše neposredno susjedstvo, kada govorimo o jugoistoku Europe, sigurnosno je također trusno područje...

Sve su to razlozi zbog kojih odgovorne države itekako promišljaju i o obvezi služenja vojnog roka, ako su je u međuvremenu ukinule. Skandinavske zemlje, primjerice, imaju obvezno služenje vojske u trajanju od pet mjeseci do čak godinu dana, Njemačka razmišlja o vraćanju obveznog vojnog osposobljavanja... To je realno stanje o kojem ne treba šutjeti. Političari koji sad cijelu priču svode na to da ćemo mi tri mjeseca maltretirati klince – ne znaju što govore. Nije samo stvar vojnog roka, imamo obvezu popunjavanja pričuve, a otežano je popunjavamo zbog ukinutog vojnog roka. I to je problem, posebno u ovakvoj sigurnosnoj situaciji. Temeljno vojno osposobljavanje nije ničiji hir, nego potreba i ako će predsjednik države ili bilo koji oporbeni političar to na ovaj način artikulirati i banalizirati, to je politički nezrelo.

Vraćanje vojnog roka Milanović čak dovodi u vezu s potencijalnom mobilizacijom za Ukrajinu.

To je apsolutno pogrešna i lažna teza. Niti će Hrvatska slati niti planira slati svoje vojnike u Ukrajinu, tu nema nikakve dileme. Ljudi na funkcijama kakva je ona predsjednika države morali bi imati odgovornost za izgovorenu riječ, jer jednom svojom rečenicom mogu napraviti golemu štetu vlastitoj državi i njezinu međunarodnom ugledu. Na kraju krajeva, takvim se izjavama širi panika među ljudima, što je neodgovorno.

Što ćete s prizivom savjesti?

Priziv savjesti, naravno, ostaje jer je to ustavna kategorija, ali ćemo nekim mjerama i povlasticama poticati služenje vojne, a ne civilne obuke. Onaj tko odradi obvezno temeljno vojno osposobljavanje imat će određene benefite. Nadalje, vojna obuka i civilno služenje vojnog roka nije isto, tako da će služenje za one koji se pozovu na priziv savjesti dulje trajati, vjerojatno šest mjeseci. Naime, europska praksa pokazuje nam da civilno služenje uglavnom traje dvostruko u odnosu na služenje vojnog roka, kako bi bilo demotivirajuće. Za početak, ovih dana mjesečnu naknadu za dragovoljno vojno osposobljavanje podižemo sa 700 na 900 eura neto, to je posljedica povećanja vojničkih plaća. Toliku će naknadu dobiti i prvi ovogodišnji ročnici koji su u Požegu stigli 23. veljače, za drugi mjesec služenja dragovoljne vojne obuke. Uz to, dodatno promoviramo vojni poziv, jer Oružane snage želimo učiniti poželjnim poslodavcem, kako bi se više mladih odlučilo za posao u vojsci. Prvi korak za ulazak i zapošljavanje u Oružanim snagama, naime, upravo je služenje dragovoljnog vojnog roka i zato se benefiti zasad odnose na dragovoljni rok. Podsjećam da smo već učinili velik pomak u poboljšanju vojničkog standarda, da smo odlukom Vlade, a na prijedlog MORH-a, nedavno znatno povećali koeficijente za plaće svim djelatnim vojnim osobama. Tako su najniži vojni koeficijenti najviše i uvećani, i to vojnicima i nižim dočasnicima u prosjeku 43 posto. Višim dočasnicima oni su uvećani za 36 posto, nižim časnicima za 32 posto, a višim časnicima i generalima za 21, odnosno 10 posto, što će zasigurno učiniti atraktivnijim vojni poziv.

Posljednje godine u kojoj se služio vojni rok, 2008., postotak onih koji su se pozvali na priziv savjesti bio je vrlo visok. Imate li podatke koliko bi se mladih sada na to odlučilo?

Na tom planu stvari su sada znatno drukčije. Mjere koje smo proveli i koje provodimo već imaju pozitivan učinak, bilježimo porast interesa za dragovoljno služenje vojnog roka. Recimo, u prva dva mjeseca prošle godine broj prijavljenih kandidata za vojni rok bio je 93, a ove ih se godine već prijavilo 219. Imamo još tri grupe dragovoljnih ročnika ove godine, pa je ovih 219 tek početak...

Kao plus za vladajuće u kampanji za parlamentarne izbore spominjali su se i francuski Rafalei. Kada oni stižu u Hrvatsku?

Rafalei će stići u travnju, ali što se tiče ovih priča o kampanji, treba reći da je postupak nabave višenamjenskih borbenih zrakoplova započeo još 2019. godine, dakle još u prošlom mandatu Plenkovićeve Vlade. Teško da se kroz ovih pet godina moglo tempirati kada će oni doći u Hrvatsku, hoće li to biti travanj, svibanj ili lipanj. O svemu smo čitavo vrijeme redovito izvještavali javnost, zrakoplovi su postupno prelazili u vlasništvo RH i sada ih je šest spremno za prelet iz Toulousea u Francuskoj ovdje kod nas, u Hrvatsku, u Zagreb. Sve u svemu, jasno je da nema smisla govoriti o nekakvom tempiranju za kampanju. Ali, da se imamo čime pohvaliti, imamo.

Niste ciljali da avioni dođu u kampanji, ali jeste li ciljali da kampanja bude kad dođu avioni?

Ne, kampanja je u onim okvirima koje nam daje zakon i Ustav, a ovo se potrefilo kao sretna okolnost.

Rafalei stižu, no ostaje problem protuzračna obrana. Govorilo se o izradi studije na temelju koje bi se išlo u nabavu sustava PZO. Je li ta studija gotova? Kad ćemo u nabavu PZO?

Ministarstvo obrane je kao hitnu i neodgodivu mjeru prioritetno nabavilo raketni sustav protuzračne obrane kratkog dometa - Mistral koji će biti u neposrednoj zaštiti aviona Rafale. Budući da je opremanje zemaljskim raket-

nim sustavom protuzračne obrane prethodno uvjetovano i modernizacijom radara koja je u tijeku, Oružane snage RH izradile su Koncept integriranog razvoja sposobnosti PZO u OS RH i dovršava se Taktička studija za zemaljski sustav PZO na temelju kojih će se pripremiti postupak opremanja i provesti postupak nabave do kraja godine. Nabavom zemaljskih raketnih sustava protuzračne obrane srednjeg dometa i modernizacijom radarskog sustava FPS-117 te avionima Rafale ostvarit će se integrirana zaštita zračnog prostora RH.

Nakon dugog razdoblja restriktivne proračunske politike, Hrvatska je posljednjih godina znatno povećala izdvajanja za obranu, no ona ni s troškovima za veterane i dalje ne dosežu ciljanih 2 posto. Hoćemo li i kada ostvariti taj cilj?

U ovom trenutku taj cilj ispunjava samo 19 od 31 članice NATO-a. Mi smo sada na 1,89 posto BDP-a, s tim da ćemo u idućim godinama stići tih 2 posto jer polako rastemo. Podsjećam da je Vlada od 2016. godine do sada proračun MORH-a podigla za 122 posto, dakle više nego dvostruko. Modernizacija vojske nikad prije nije bila tako snažna i intenzivna, od kupnje 12 višenamjenskih borbenih zrakoplova, do Bradleya, Black Hawkova do Patria. Rješavamo i problem obalnih ophodnih brodova... Dakle, ubrzano idemo u smjeru ciljanog izdvajanja od 2 posto BDP-a za obranu, još uvijek ga nismo dostigli, ali ćemo u sljedećem razdoblju to svakako napraviti.

Što je s obalnim ophodnim brodovima? Vlasnik Brodosplita govori kako nema novca za nastavak proizvodnje. Hoće li mu država tu uskočiti? Možemo li se nadati barem jednom od preostala četiri broda do kraja godine?

Upravo finaliziramo aneks šest ugovora s Brodosplitom, očekujemo da će se dogovor postići vrlo brzo, možda čak u idućih tjedan-dva. Kad

GORAN STANZL/PIXSELL

Rafalei će stići u travnju, ali što se tiče ovih priča o kampanji, treba reći da je postupak nabave višenamjenskih borbenih zrakoplova započeo još 2019.

se taj ugovor potpiše, taj prvi brod, koji je na 65 posto izgrađenosti, trebao bi biti gotov za devet mjeseci, procjena je da Brodosplitu trebati toliko vremena. Nema dileme da se stanje na tržištu od 2014., kada su brodovi ugovoreni, bitno promijenilo, da smo imali krizu na tržištu građevinskog materijala, probleme s manjkom radne snage... Zbog takvih je okolnosti, uostalom, Vlada i omogućila anekse s indeksacijom na potpisane ugovore s građevinskim sektorom pa će se tako postupiti i u ovom slučaju. Brodogradilištu će se osigurati dodatni novac da se dovrši brod koji je u najvećem postotku dovršenosti, a pokaže li se u tom poslu ozbiljnost i bude li brod isporučen na vrijeme, pristupit ćemo ugovaranju novog aneksa kojim bi se riješili i preostali brodovi, koji su također u postotku dovršenosti od 50 posto naviše.

Kada će stići osam Black Hawkova koje smo naručili?

Isporuka svih osam helikoptera očekuje se tijekom 2028. godine. Potpisivanje ugovora o nabavi tih helikoptera, vrijednih 273,8 milijuna dolara, bit će vrlo brzo. Vlada SAD-a osigurala je polovicu tog iznosa, odnosno 139,4 milijuna dolara, što je 51 posto potrebnih financijskih sredstava, a preostalu svotu će Ministarstvo obrane osigurati u trogodišnjem proračunskom razdoblju od 2025. do 2027. godine. Nabava Black Hawkova projekt je u sklopu zamjene istočne vojne tehnologije, odnosno helikoptera Mi-8/17 istočnog podrijetla onima zapadne proizvodnje. Prva četiri Black Hawka isporučena su 2022. godine, također tako da je Vlada SAD-a financirala polovicu potrebnog iznosa, a drugu polovicu Vlada RH, odnosno MORH. Ovime još jednom potvrđujemo strateško partnerstvo sa SAD-om, kao i kontinuitet Vlade RH u ulaganjima u Hrvatsku vojsku. •